

FINANSSIVALVONTA
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY

Eurooppalainen finanssivalvonta murroksessa

Rahamuseo 9.4.2013

Johtaja Anneli Tuominen

- Finanssivalvonnan asema ja tehtävät
- Valvonnan peruspilarit
- Finanssikriisi vauhditti sääntelyuudistuksia ja eurooppalaisen valvonnan syntymistä
- Sääntelyn ja valvonnan uudistukset
- Makrovakauseritys tarvitaan perinteisen mikrovalvonnan rinnalle
- Vakuutussektorin valvontayhteistyö tiivistyy
- Arvopaperimarkkinoiden läpinäkyvyyttä ja finanssiasiaikkaiden kuluttajansuojaa lisätään
- Pankkiunioni ja uusi ylikansallinen valvonta
- Lopuksi

Finanssivalvonnan asema ja tehtävät

Edistämme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta sekä asiakkaiden, sijoittajien ja vakuutettujen suojaa

- Valvomme finanssiyritysten vakavaraisuutta ja riskejä
- Puutumme epäasialliseen toimintaan markkinoilla
- Valvomme sijoittajainformaation laatua

- Henkilöstömäärä 207 (vuoden 2012 lopussa)
- Rahoitus-, arvopaperi- ja vakuutusmarkkinoiden erityisosaamista
- Osallistuu laajasti kansainväliseen yhteistyöhön ja hyödyntää sitä valvontatyön kehittämisessä
- Toimintakulut 24,8 milj. euroa (2012)
- Toimii Suomen Pankin yhteydessä; päätöksenteossa itsenäinen

- pankit ja muut luottolaitokset
- vahinko-, henki- ja jälleenvakuutusyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöt
- eläkesäätiöt
- eläke-, sairaus- ja muut vakuutuslaitokset
- vakuutusyhdistykset
- työttömyyskassat
- vakuutusedustajat
- muut vakuutusalan toimijat
- sijoituspalveluyritykset
- rahastoyhtiöt
- arvopaperikeskus
- pörssi
- maksulaitokset

Lisäksi valvomme:

- listayhtiöiden tiedonantovelvollisuutta ja tilinpäätöksiä
- kaupankäyntiä arvopaperimarkkinoilla

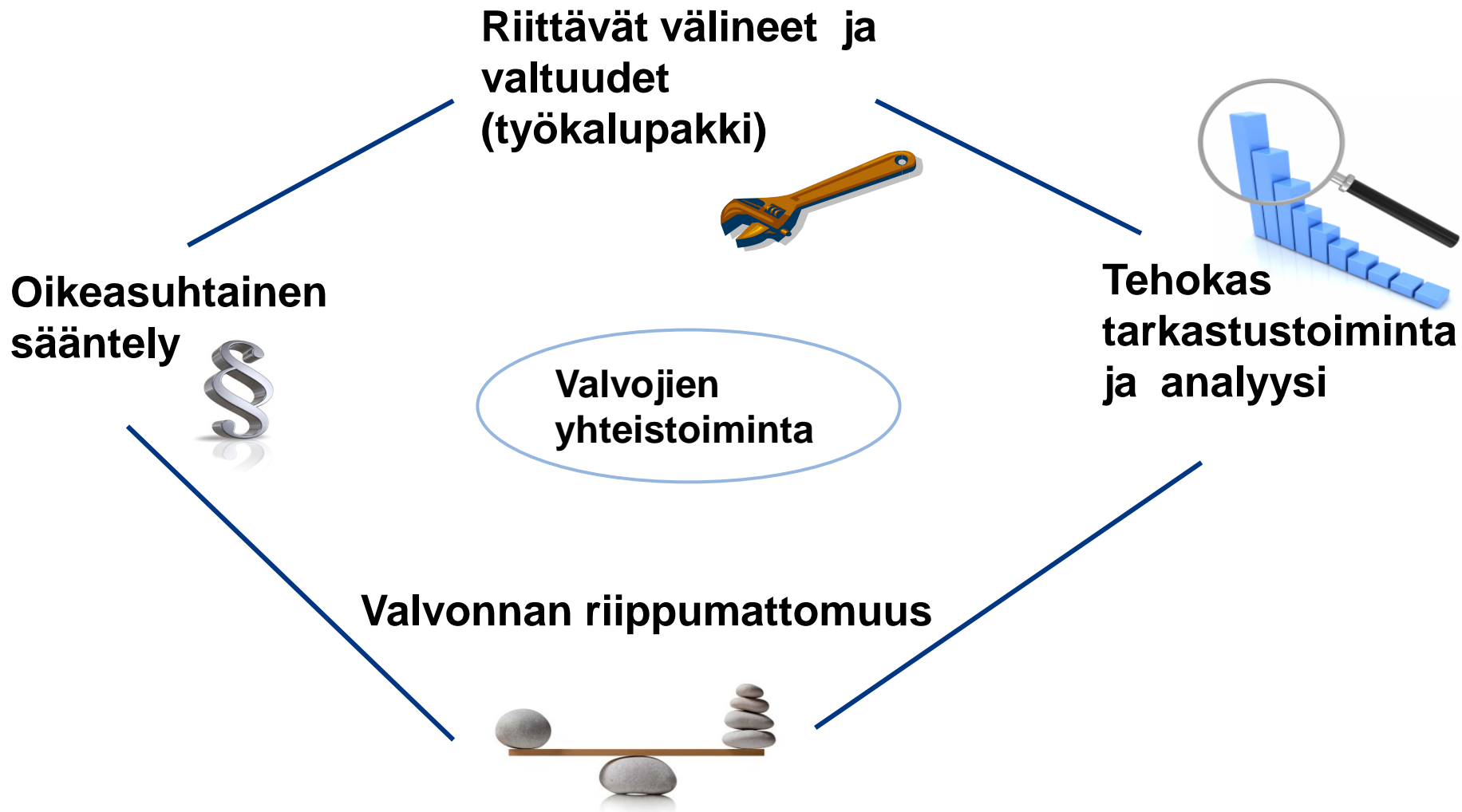

- Tarkastukset valvottavissa ja jatkuva tiivis yhteydenpito valvottaviin
- EU-säätelyn valmisteluun osallistuminen ja Finanssivalvonnan omien määräysten ja ohjeiden antaminen
- Valvottavien taloudellisen tilan ja riskien analysointi
- Sijoittajainformaation valvonta/Asiakkaansuoja
- Arvopaperikaupankäynnin valvonta
- Valvontayhteistyö EU-tasolla ja Pohjoismaiden välillä

Valvonnan peruspilarit

Tehokkaan valvonnan elementit

- Valvonta kohdistuu eri finanssimarkkinoiden sektoreihin
 - Arvopaperimarkkinat
 - Pankit
 - Vakuutusyhtiöt
- Valvonta on
 - Taloudellista valvontaa (kannattavuus, riskit, vakavaraisuus)
 - Arvopaperimarkkinoiden valvontaa
 - Menettelytapojen valvontaa
- Valvontayhteistyö on tiivistynyt merkittävästi
 - Kansalliset valvojat; valvojilla yhteistyötä yli rajojen mm. Pohjoismaissa
 - Valvojien komiteat (CESR, CEBS, CEIOPS) koordinoivat EU:n valvojien yhteistoimintaa (perustettiin 2000-luvun alkupuolella)
 - Valvojakollegiot laajasti käyttöön valvontayhteistyössä
 - Valvontaviranomaiset (EBA, EIOPA ja ESMA) toiminnassa vuoden 2011 alusta
 - Pankkiunionihanke
 - Yhteinen valvontamekanismi käynnistyy vaiheittain 2013

Finanssikriisi vauhditti sääntelyuudistuksia ja eurooppalaisen valvonnan syntymistä

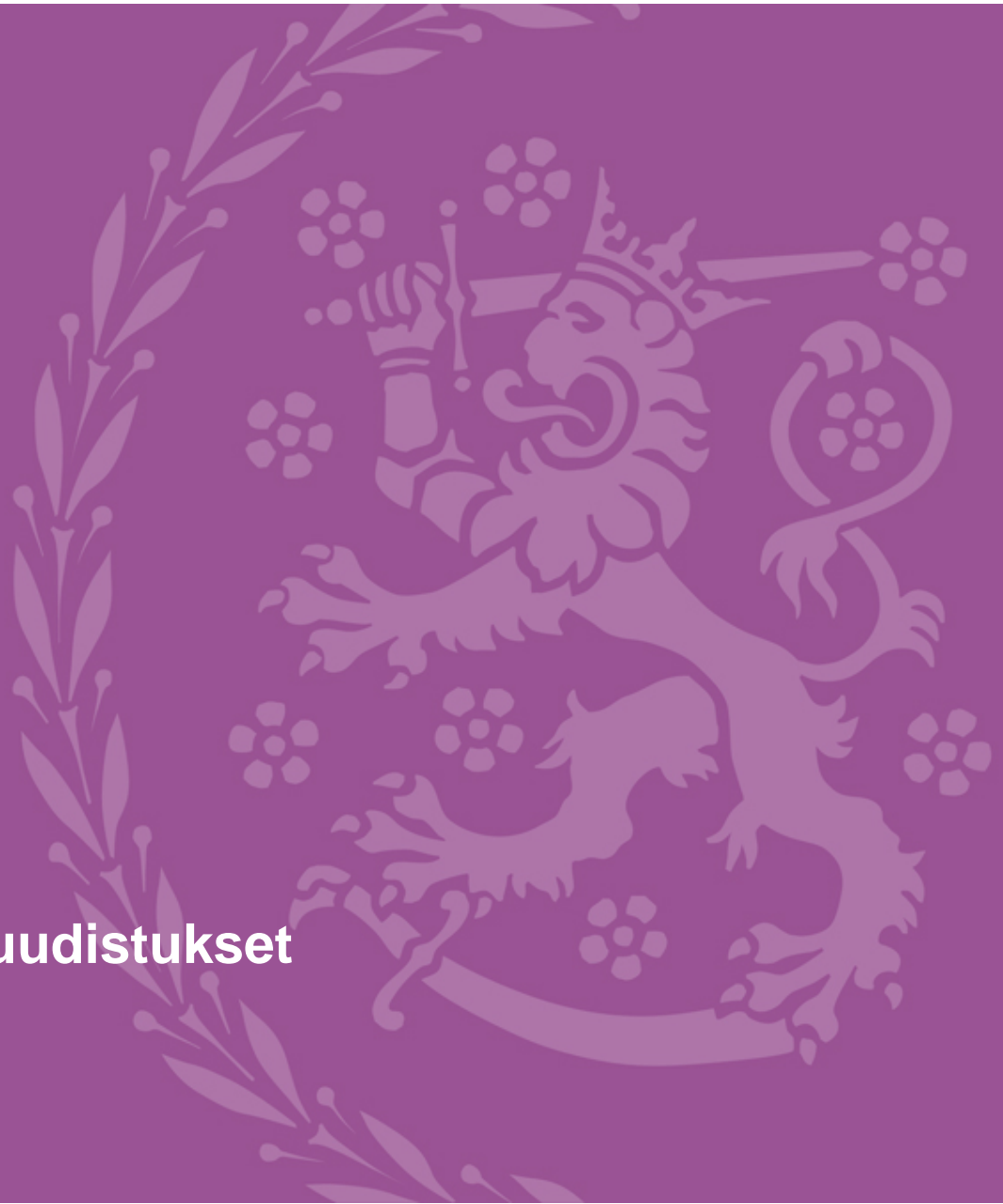

- Makrotaloudelliset tekijät:
 - Asuntojen hintojen voimakas nousu – ”hintakupla” (USA, Espanja, Irlanti)
 - Valtioiden kestämätön velkaantuminen (jotkin euroalueen maat)
 - Yhteinen nimittäjä kriiseissä: pitkäaikainen **liiallinen velkaantuminen**, joka alkaa silloin ”kun asiat ovat liian hyvin”
- Rahoitusalan yhtiöiden riskienhallinta ja kannustinjärjestelmät puutteellisia
- Markkinakuri (omistajien ja velkojien harjoittama yrityksen riskinoton kontrolli) ei toiminut:
 - Luottoluokittajien intressikonfliktit
 - Suurilla velkojilla ei oikeasti merkittävää tappioriskiä
- Viranomaisvalvonnan ja -sääntelyn puutteet

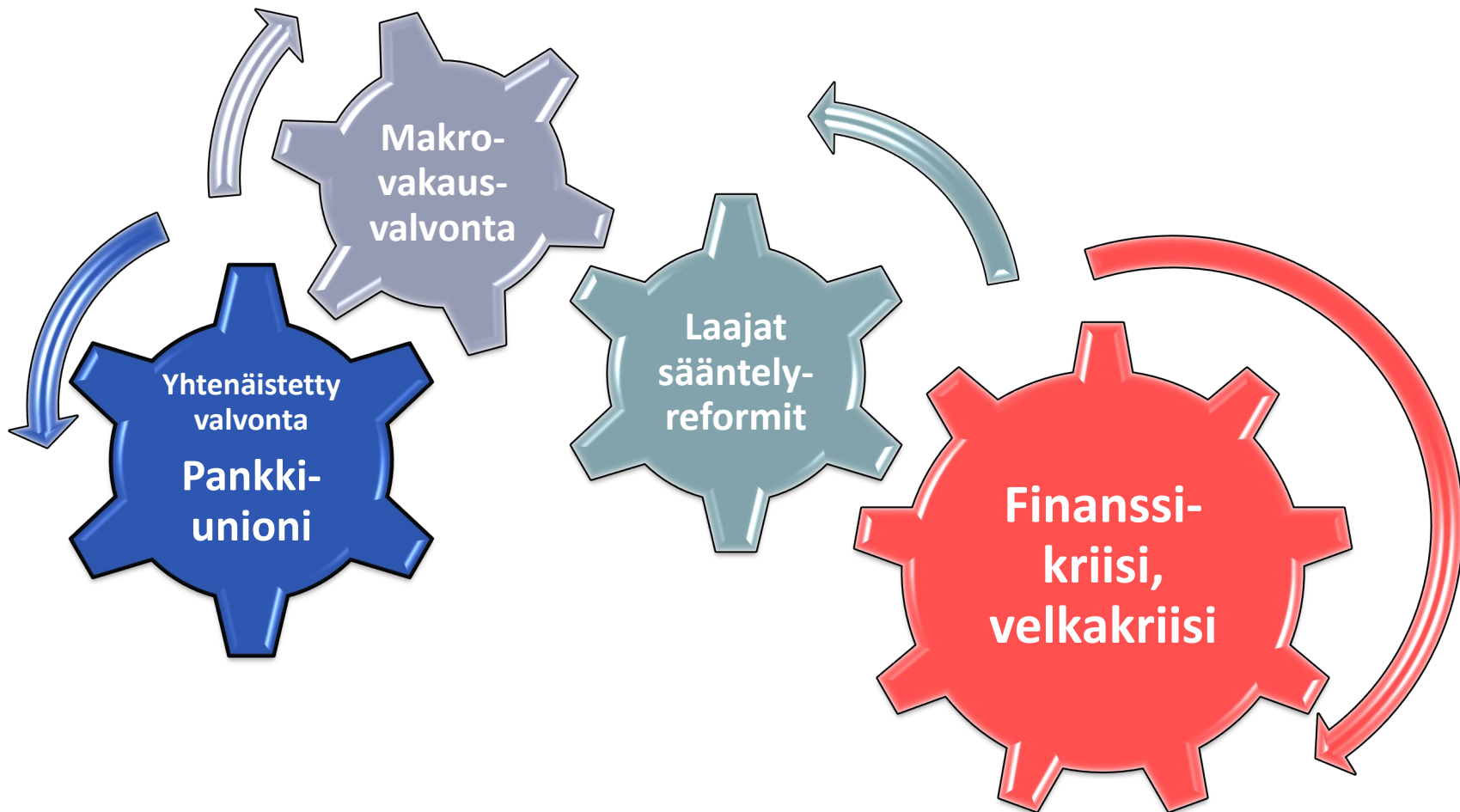

- Riittämättömät vakavaraisuus- ja likviditeettivaatimukset
- Puutteelliset säännökset kriisipankkien hallinnalle ja kv. yhteistyölle
- Kansalliset erot valvonnassa (esim. tase-erien arvostukset)
- Liian hidas reagointi havaittuihin ongelmiin tai riittämättömät vaatimukset valvottaville
- Ei riittävästi tarkastustoimintaa ja riskienhallinnan toimivuuden arviointia
- Makro- ja mikrotason valvonnan puutteellinen yhteistyö
- Koti- ja isäntävaltion viranomaisten mahdolliset intressikonfliktit ja puutteellinen kommunikointi
- Kansallisten intressien mahdollinen sekaantuminen valvontaan; valtioiden ja pankkien ”kohtalonyhteys”

Sääntelyn ja valvonnan uudistukset

Finanssi- ja velkakriisi käynnistäneet laajat sääntelyn ja valvonnan uudistukset

Makrovakausvalvonta tarvitaan perinteisen mikrovalvonnan rinnalle

Makrovalvonta

Kohteena koko rahoitusjärjestelmän vakaus ja sitä uhkaavat

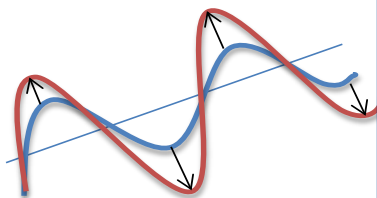
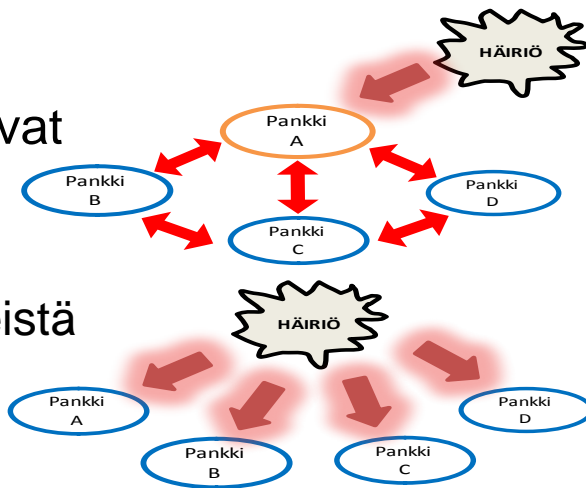
systemiriskit:

a) Aiheutuvat:

- Keskinäisistä riskeistä finanssialalla (tartunta)
- Altistumisesta samoille riskeille

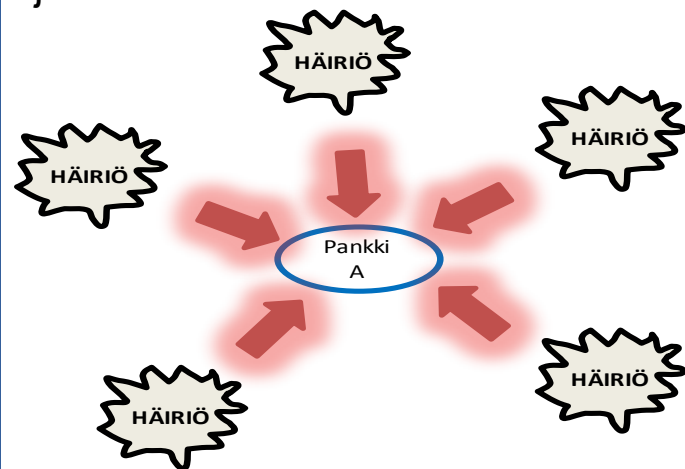
b) Voimistuvat:

- Yhtiöiden omista toimista (esim. pakkomyyntikierre)
- Reaalitalouden ja finanssijärjestelmän välisistä kytkennöistä

Mikrovalvonta

Kohteena yksittäisen rahoituslaitoksen vakavaraisuus ja riskit

Järjestelmäriskien kasvu ja uudet ”makrovakaussvälineet”

Riskinoton
ja velkaantumisen
kasvu

Riskit alkavat
toteutua

Ylivelkaantuminen,
liiallinen riskinotto,
varallisuushintakuplat

Syöksy

Noususuhdanne
vahvistuu

Pitkä
tasainen
kehitys

Uusi, pitkä tasainen
kehitys, kun
kokemukset muistetaan

Toipuminen

Kuoppa

”Makrovakaussvälineet”

- CRD4: Pääomapuskurit
- SII: CCP, pidennetyt toipumisajat
- Kansallisesti: LTV-katto

Ylikuumeneminen

Finanssikriisi

Aika

- Riskienvalvonnassa Finanssivalvonta
 - Tarkastaa valvottavien vakavaraisuutta, maksuvalmiutta, hallintoa ja riskien hallintaa
 - Analysoi valvottavien taloudellista tilaa ja riskejä säännöllisen raportoinnin perusteella
- Havaintojensa ja arvioiden perusteella Finanssivalvonta edellyttää valvottavalta korjaustoimia, näitä voivat olla esimerkiksi
 - Lisäpääomavaatimus
 - Riskienhallinnan puutteiden korjaaminen
 - Riskiaseman rajoittaminen
 - Johdon toiminnan rajoittaminen
- Uudet vakavaraisuussäädökset (CRD4/CRR) tuovat lisävaltuuksia mikrovalvontaan, mm.
 - Oikeus puuttua varhaisessa vaiheessa pankin ongelmiin
 - Oikeus puuttua voimallisemmin Suomessa toimivien ulkomaisten sivukonttoreiden kriiseihin
 - Uudet määrälliset likviditeettivaatimukset

Väline (esimerkkejä)

- Vastasyklinen pääomapuskuri
- Kiinteistöluottojen lisäpääomavaatimukset (suuremmat riskipainot)
- Enimmäisluototusaste (LTV)
- Suurten pankkien lisäpääomavaatimukset
- Likviditeettirajoitteet

Tarkoitus

- Liiallisen luottokasvun riskeiltä ja tappioilta suojautuminen
- Riskialttiin kiinteistövakuudellisen luontoannon tappioiden rajoittaminen
- Kiinteistömarkkinoiden hintakuplan ehkäisy ja tappioiden rajoittaminen
- Suurten pankkien kaatumisesta aiheutuvan systeemikriisin välttäminen
- Likviditeettiriskeistä aiheutuvan systeemikriisin välttäminen

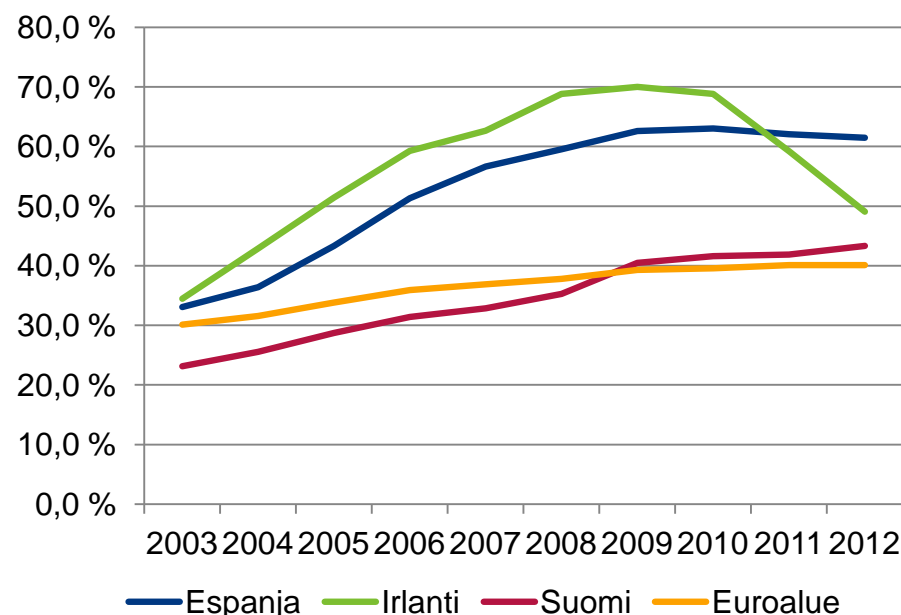
- Päätöksentekijäksi Finanssivalvonnan johtokunta (koska laajapohjainen)
 - SP, STM, VM saavat aloiteoikeuden ja oikeuden tulla kuulluiksi
- Pankeille uudet pääomapuskurit vakauden lisäämiseksi
 - Lisäpääomapuskuri 2,5 % (alittaminen estää voitonjaon)
 - Muuttuva puskuri 0 - 2,5 % (suhdannetilanteen mukaan)
 - Systemisesti merkittävien pankkien lisäpääomavaatimus ehdotetaan jatkovalmisteluun
- Enimmäisluototusaste lakiin:
 - Ei tiukempaa kuin 80 % (asunnot) ja 60 % (arvopaperisijoitukset)
- Finanssivalvonnalla tulee olla käytössään EU-lainsäädännön mukaiset ja ESRB:n suosittamat välineet
 - Jos valtuuksia ei laissa, välineitä ei saada tarvittaessa nopeasti käyttöön

Enimmäisluototusaste väline asuntoluottokuplien ehkäisemiseksi

- Aiempien kriisien kokemusten perusteella viranomaiset tarvitsevat välineen reagoida alkaviin asuntoluottokupliin → enimmäisluototusaste
 - Asuntoluottobuumi ja asuntojen hintojen voimakas nousu alkuna useille finanssikriiseille
 - Esim. Irlanti ja Espanja
- Enimmäisluototusastetta käytettäisiin, jos asuntolainamarkkinat uhkaisivat ylikuumentua
 - Potentiaalisesti tehokas väline koska kohdistuu luotonkysyntään
- LTV-sääntely käyttöön monissa maissa
 - Toteutettu mm: Ruotsi, Norja, Latvia, Liettua, Kanada (jo pitkään voimassa)
 - Pidetty tarpeellisena useimmissa EU-maissa joko asiakkaansuojan tai makrovakauden näkökulmasta

Asuntolainat, %
bruttokansantuotteesta

Lähde: SP/EKP ja Bloomberg (Eurostat).

- Luototusaste
 - Myönnettävän luoton määrä suhteessa luoton vakuutena olevan omaisuuden käypään arvoon
 - Esimerkiksi: luoton määrä 100 000 ja vakuuden käypä arvo 120 000
→ luototussuhde on 83,3 %
 - Finanssivalvonta ei voi määrätä pienemmäksi kuin 80 %.
- Luototusastetta kiristetään talouden noususuhdanteessa
 - Pyritään ehkäisemään erityisesti kiinteistömarkkinoiden hintakuplan muodostuminen ja lainanottajien ylivelkaantuminen
 - Enimmäisluototusaste ei ole automaattisesti voimassa
- Luototusastetta voidaan lieventää laskusuhdanteessa

Vakuutussektorin valvontayhteistyö tiivistyy

Yhdenmukainen valvontakehikko syntymässä myös vakuutussektorille

Nykytila	Tuleva
Päivittäinen valvonta	
Kansalliset vakuutusvalvojat	Kansalliset vakuutusvalvojat ja kansallinen menettelytapavalvonta
Ylikansallisten vakuutuskonsernien valvonta	
Valvojakollegiot kansallisten valvojen yhteistyön ytimenä	EIOPAn rooli valvontakollegioissa ja myös yhteistarkastuksissa korostuu
Eurooppalainen valvontayhteistyö	
EIOPA yhteistyöviranomaisen	EIOPA valmistelee valvottavien vakavaraisuutta ja menettelytapoja koskevia sitovia standardeja ja ohjeita sekä ohjeistaa ja valvoo kansallisten valvojen valvontakäytäntöjä
Makrovakauden valvonta	
Kansallinen valvonta kehitteillä ESRB ohjeistaa ja koordinoi	Vastasyklisen mekanismin käyttö EIOPAn ja ESRB:n yhteistyönä

Vakuutussektorilla valmistaudutaan riskiperusteiseen valvontamekanismiin

- Solvenssi II -uudistus ulottaa riskiperusteiset vakavaraisuusvaatimukset ja riskiperusteisen valvonnan koko EU:n vakuutussektorille
- Tavoitteena purkaa kansalliset lisäsääntelyt ja siirtyä yhteen kehikoon
 - Voimaantulon viivästyessä on Suomen kannalta kuitenkin ollut eduksi, että meillä on käytössä riskiperusteinen ennakoivan valvonnan kehikko
- Myös valvontamenetelmiä yhdenmukaistetaan
 - EIOPA on parhaillaan käynnistämässä työryhmää, jonka tehtävänä on valmistella yhtenäisiä valvontakäytänteitä
- Lähtökohtana markkinaehtoisuus sekä sijoitusten että vastuuvelan arvostamisessa
 - Finanssikriisi ja matalan koron ympäristön toivat kuitenkin tarkistustarpeita
 - Miten estetään sääntelyn myötäsykliset vaikutukset etenkin markkinahäiriötilanteessa
 - Voimaantulon aikataulua ja sääntelymallia on jouduttu tarkistamaan

Arvopaperimarkkinoiden läpinäkyvyyttä ja finanssiasiakkaiden kuluttajansuojaa lisätään

Arvopaperimarkkinoiden sääntelyä ja valvontaa yhdenmukaistetaan

- Finanssikriisi on johtanut lukuisiin globaaleihin sääntelyhankkeisiin, joiden tavoitteena on
 - Lisätä arvopaperimarkkinoiden läpinäkyvyyttä
 - Varmistua siitä, että kaikki systemisesti merkittävät toimijat ovat sääntelyn piirissä
 - Turvata sijoittajansuoja
- EU:ssa korostuu yhtenäisen sääntelyn lisäksi sen yhdenmukainen soveltaminen
- ESMAlla merkittävä rooli yhdenmukaisen valvonnan edistämisessä
 - Ohjeet, suositukset ja muut yhteisen valvontakulttuurin edistämiseen tähtäävät toimenpiteet
 - Parhaat valvontakäytännöt
 - Vertaisarviot
 - Yhtenäiset valvonnan prioriteetit (esim. IFRS-valvonta)

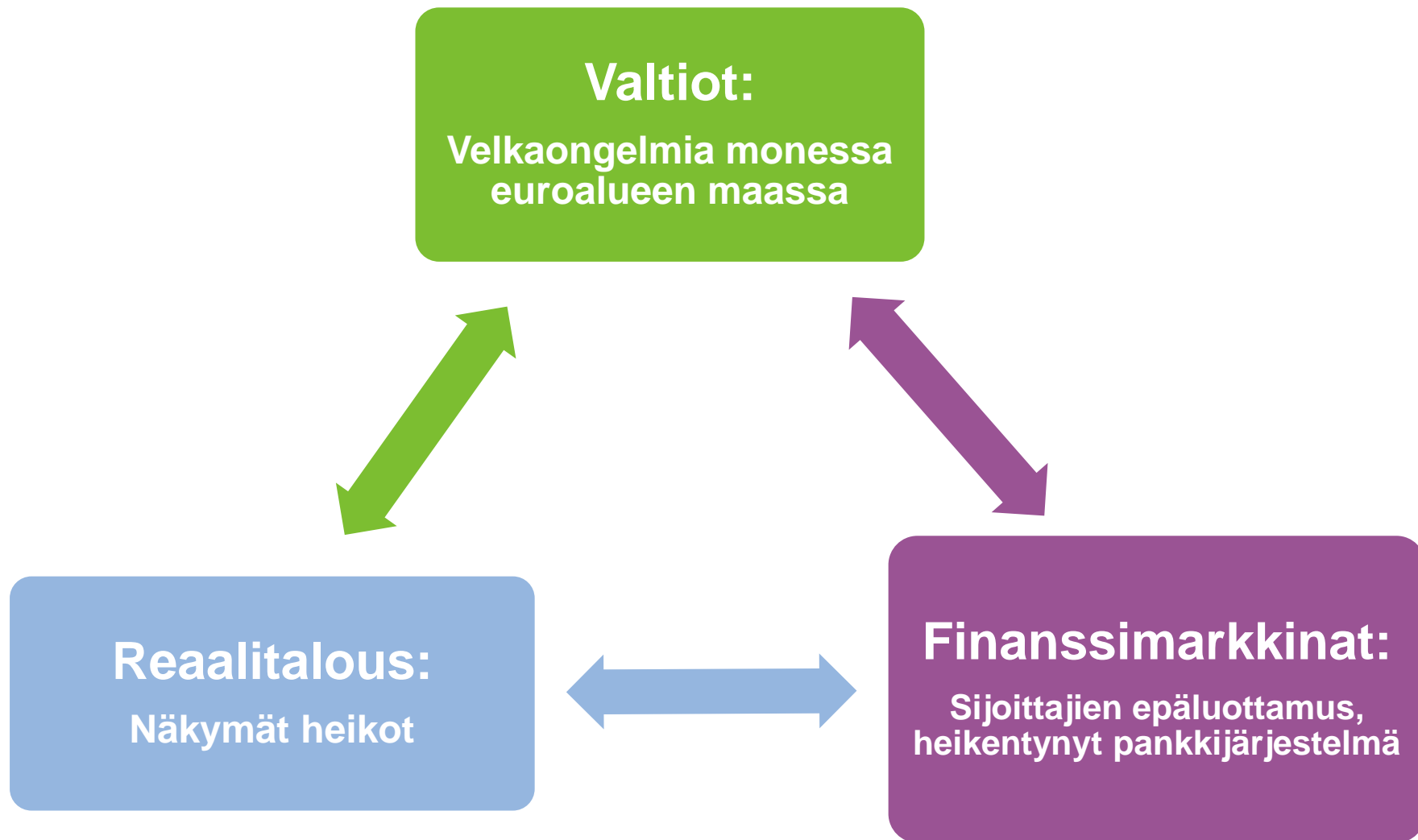
Keskenään kilpailevien sijoitustuotteiden sääntelyä yhdenmukaistetaan

- Keskenään kilpailevia sijoitustuotteita esim. sijoitusrahastot, strukturoidut joukkovelkakirjat, strukturoidut talletukset ja sijoitussidonnaiset vakuutukset
- Tuotteesta annettava jatkossa yhtenäinen avaintietoasiakirja, jossa esitetään tuotteen keskeiset ominaisuudet ja riskit vertailukelpoisessa muodossa
- Myös tuotteiden myynnin menettelytapoja koskevia vaatimuksia yhdenmukaistetaan ja monimutkaisten tuotteiden myyntiä koskevia vaatimuksia tiukennetaan
- Lisävaatimuksia strukturoitujen tuotteiden tuotekehitykseen

Pankkiunioni ja uusi ylikansallinen valvonta

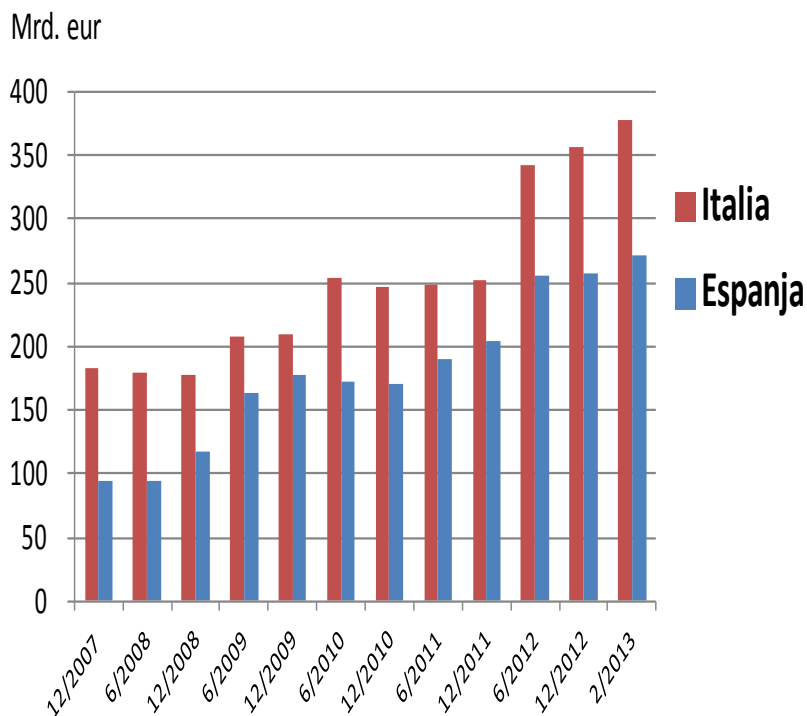

Pankkien ja valtioiden välinen kytkös edelleen voimakas

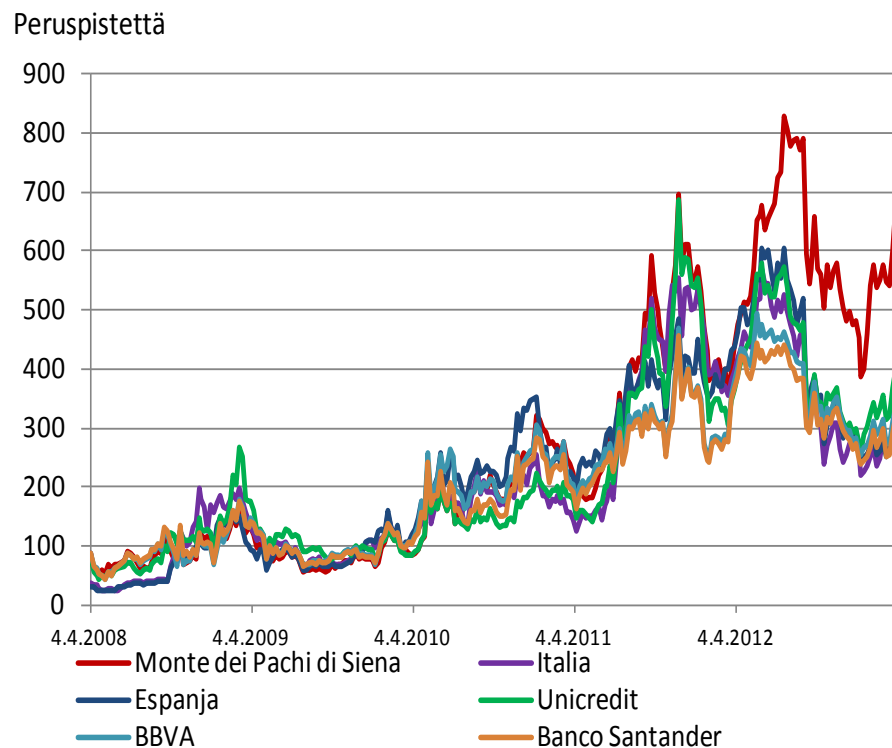

Italian ja Espanjan pankkien taseissa olevat julkisen sektorin joukkovelkakirjalainat

Luottoriskin hinta Italian ja Espanjan valtioille ja suurimmille pankeille

Lähde: Suomen Pankki /EKP SDW

Lähde: Bloomberg, viikkohavaintoja, viimeinen havainto 1.4.2013

Voidaanko haitallista kytköstä heikentää?

- Yksittäisten valtioiden ja veronmaksajien vastuu pankkien pelastamisesta pienemmäksi
- Yhtenäinen valvonta ja eurooppalaiselle pankkivalvojalle valtuudet puuttua ongelmabankkien toimintaan
- Suurten pankkien kriisien hoitamiseen ylikansallinen järjestelmä
- Yhdenmukainen ja uskottava tallettajien suoja koko EU:n alueelle

Pankkiunionin rakentaminen

Pankkiunionihanke käynnistettiin euroalueen pankkijärjestelmän vakauttamiseksi

- Tavoitteena yhtenäinen ja laadukas valvonta luottamuksen palauttamiseksi euroalueen pankkisektoriin
 - Sijoittajien epäluottamus heikentää edelleen pankkisektorin toimintakykyä
 - Pankkien luotonantokyky riippuu jälleenrahoituksen saatavuudesta
 - Valvonnan epäonnistumiset heikentäneet luottamusta
 - Kansalliset näkökohdat dominoineet valvonnassa sekä haitanneet tiedonkulkua ja valvonnan yhtenäistä toteuttamista
- Toisena tavoitteena valtioiden ja pankkien välisen haitallisen kytköksen heikentäminen
 - Valtioiden rahoitusongelmat heijastuvat suoraan pankkisektoriin
 - Pankkituki voi johtaa valtion ylivelkaantumiseen ja heikkoon talouskehitykseen (esim. Irlanti)

Yhteinen pankkivalvontamekanismi

- Laadukas, yhdenmukainen valvonta
- Euroalue ja muut liittyvät EU-maat

Kriisinratkaisu

- Viranomaisvaltuudet
- Sijoittajanvastuu
- Julkisen tuen rajoittaminen
- EU/euroalue-tason järjestelmä valmisteilla

Talletussuoja

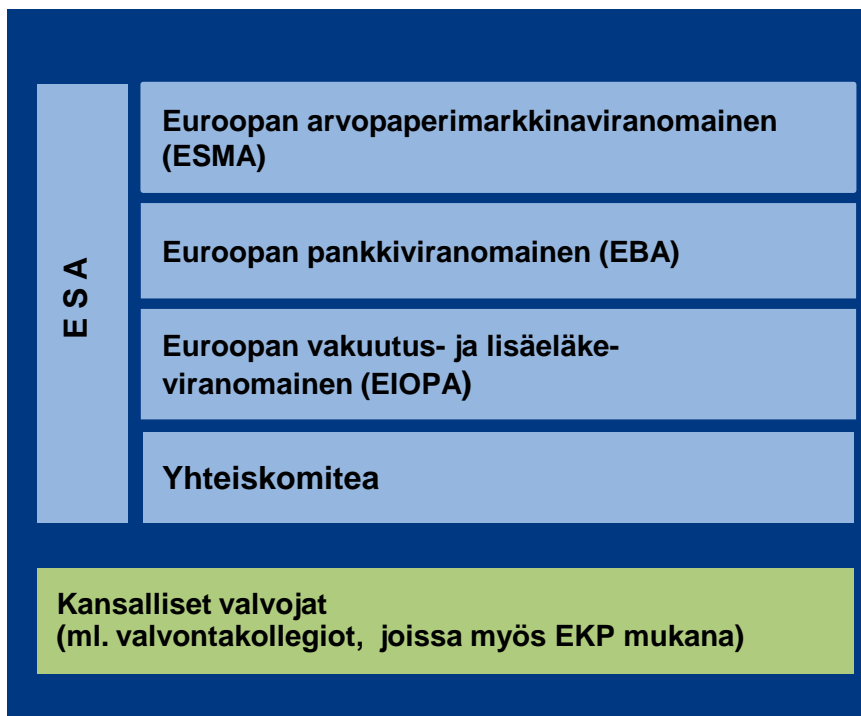
- Harmonisointi
- Rahoitus pankeilta
- Ei esityksiä ylikansallisesta järjestelmästä

Yhteinen valvontamekanismi (SSM) vahvistaa nykyistä järjestelmää

Euroopan finanssivalvonnan kehikko

Mikrotason vakauden valvonta

Makrotason vakauden valvonta

Yhteinen valvontamekanismi SSM

Pankkien valvonta, yhteistoiminta EBA:n kanssa, EKP:lle valtuuksia makrovakauserityksensä

Valvojen yhteistyöstä uuteen ylikansalliseen valvontamekanismiin

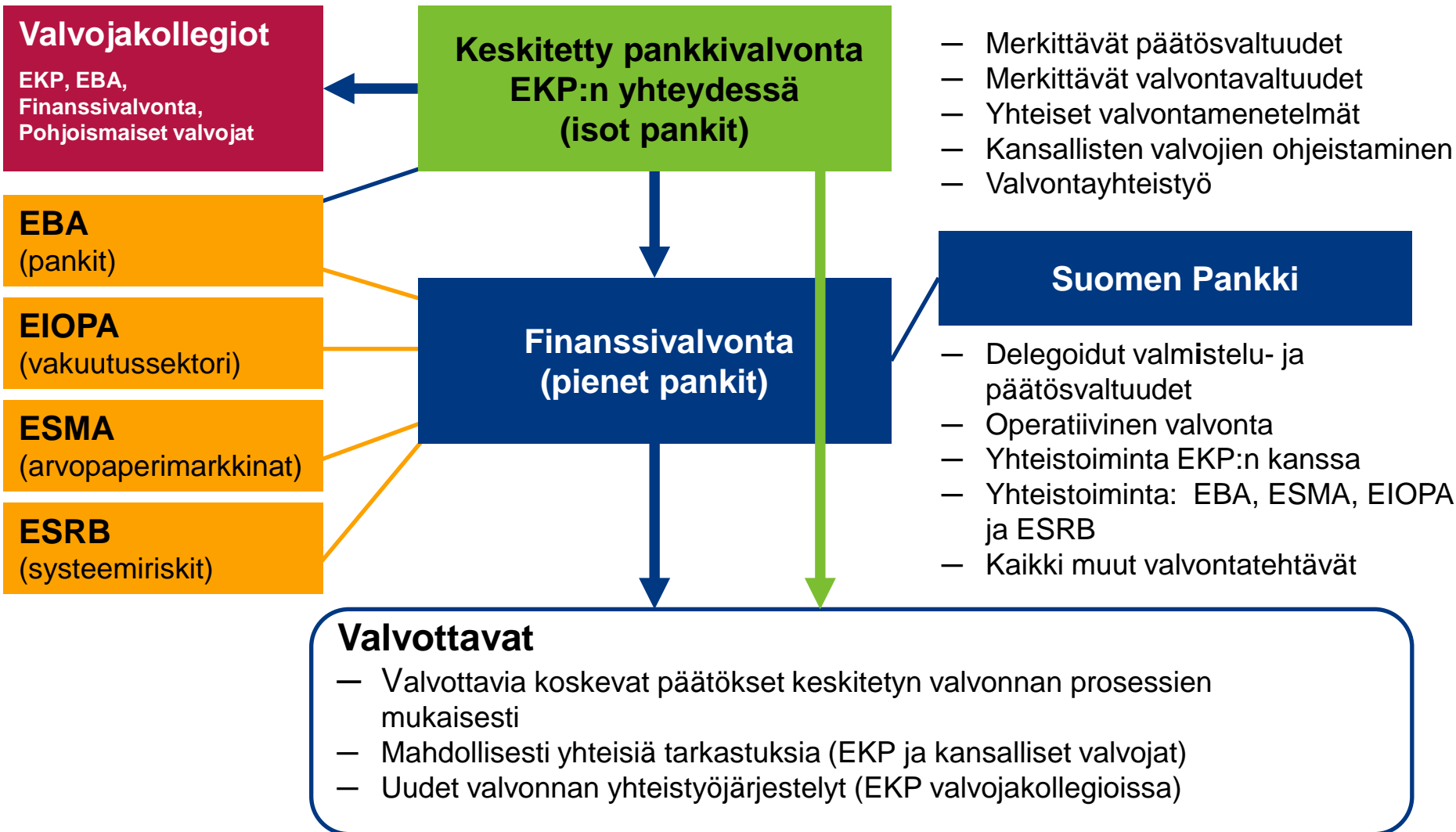
Nykytila	Tuleva
Päivittäinen valvonta	
Kansalliset pankki-, arvopaperi- ja vakuutusvalvojat	Yhteinen valvontamekanismi (SSM) pankkivalvonnassa Kansalliset arvopaperi- ja vakuutusvalvojat Kansallinen menettelytapavalvonta
Ylikansallisten finanssikonsernien valvonta	
Valvojakollegiot kansallisten valvojen yhteistyön ytimenä	SSM vastaa valvonnasta SSM-maissa Valvojakollegiot ei-SSM-maiden kanssa
Eurooppalainen valvontayhteistyö	
(ESAt) EBA, EIOPA ja ESMA yhteistyöviranomaisia	SSM: koordinointi, ohjaus ja käytännön pankkivalvonta EBA: erityisesti sääntely, kuluttajansuoja
Makrovakauden valvonta	
Kansallinen valvonta kehitteillä ESRB ohjeistaa ja koordinoi	Kansallisilla viranomaisilla valtuudet Myös EKP:lle eräitä toimivaltuuksia

Suuret pankit EKP-vetoiseen valvontaan – kansalliset valvojat mukana käytännön työssä

- EKP suoraan vastuussa merkittävimpien pankkien valvonnasta sekä koko valvontajärjestelmän toimivuudesta
- Kaikille pankeille luodaan yhtenäiset valvontakäytänteet
- Suomesta EKP:n välittömään valvontaan Nordea Pankki Suomi Oyj, Danske Bank Oyj sekä OP-Pohjola-ryhmä
- Finanssivalvonta osallistuu edelleen merkittävästi myös merkittävimpien pankkien valvontaan
- Pienempien pankkien valvonta jää pitkälti Finanssivalvonnan vastuulle
- Käytännön valvonnan valmistelut etenevät tiiviisti
 - Yhtäläiset valvontaprosessit ja menettelytavat valvonnan toteuttamiseksi
 - Työ aloitettu 2012 puolella ja sitä jatketaan tiiviisti edelleen
 - Finanssivalvonta mukana valmistelutyössä yhteistyössä Suomen Pankin kanssa

Valvonnan vastuut ja tehtävät

Euroalueen ulkopuoliset maat voivat liittyä mukaan yhteiseen valvontaan

- Euroalueen ulkopuoliset maat voivat liittyä erillisellä sopimuksella yhteiseen valvontamekanismiin ja osallistua sen toimintaan
- Euroalueen ulkopuolisten EU-valtioiden mukaantulo olisi hyödyllistä ja tärkeää
 - Suuret finanssikonsernit toimivat koko EU:n alueella, ei ainoastaan euromaissa
 - Tarve varmistaa yhtenäinen valvonta koko yhteismarkkina-alueella
- Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) tehtävät ja valtuudet säilyvät
 - Tärkeä rooli sääntelyn valmistelussa ja yhteismarkkinoiden toimintaedellytysten luomisessa
 - EBA:ssa mukana myös maat, jotka eivät ole mukana yhteisessä valvontamekanismissa (SSM)

Arviolta 1.7.2013

- Valvontamekanismia koskeva asetus voimaan
- Valvonnan käytännön valmistelut jatkuvat (alkaneet vuoden 2012 puolella)
- EKP voi ottaa valvontaansa pankin, jos se on EU-tason tuen ehtona

Kesä–syksy 2013

- Valvontaneuvosto perustetaan ja aloittaa toimintansa
- EKP:n sisäinen organisoituminen (jatkuu 2014)
- EKP julkistaa valvontaprosessit ja menettelytavat pääpiirteissään – valvontatiimit

Arviolta 1.7.2014 (12 kk asetuksen voimaantulosta)

- EKP vastaa sille kuuluvista valvontatehtävistä:
 - Merkittävimpiä pankkeja koskevat valvontapäätökset
 - Koko pankkisektoria koskevat tehtävät
 - Kaikkien EU-tason tuen piirissä olevien pankkien valvonta

Yhteinen valvontamekanismi (SSM)

Ennakoiva valvonta

- Tavoitteena julkisen sektorin vastuun alentaminen
- Kyproksen kriisi osoitti selkeiden kriisinhallinnan pelisääntöjen tarpeen

Yhteinen kriisinratkaisumekanismi (SRM)

Komission ehdotus kriisinratkaisudirektiiviksi (voimaan 2015?)

- Pankeille erityinen resoluutiomenettely
- Kriisinratkaisusuunnitelmat pankeille
- Sijoittajanvastuun määrittäminen (*bail-in*)

Yhteisötason kriisinratkaisumekanismi

- Komission ehdotus mahdollisesti 2013

- Suomalaisia pankkeja tullaan valvomaan yhteisesti laadittavien käytäntöjen mukaan
 - Muutokset nykyiseen verrattuna näkyvät pidemmällä aikavälillä
- Yhteisen valvontamekanismin (SSM) tietotarpeet vaikuttavat pankeilta kerättäviin valvontatietoihin
- EKP:lla oikeus kerätä pankeilta maksuja valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen
- Finanssivalvonnan rooli Suomessa toimivien pankkien valvonnassa säilyy merkittävänä yhteisen valvontamekanismin (SSM) sisällä
- Kaikki menettelytapojen valvonta edelleen Finanssivalvonnan vastuulla

Lopuksi

- Euroopan valvontaviranomaisten toimintaa arvioidaan parhaillaan
- Arviointi koskee viranomaisten tehtäviä, valtuuksia ja organisointia
- Vuoden 2014 alkupuolella EU:n komissio esittää raportit EU:n neuvostolle ja parlamentille